

1. INTRODUCCIÓ

La demanda de noves metodologies d'ensenyament segons les orientacions de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES; RD 55/2005) ha generat en el col·lectiu docent la necessitat de programar, dissenyar i elaborar nous materials i activitats per a desenvolupar les competències i fomentar l'aprenentatge significatiu, i autoregular-lo en els alumnes amb metodologies més participatives, col·laboradores i vinculades a la realitat escolar.

L'assignatura de Psicologia de la Instrucció s'inclou dins del mòdul Aprenentatge i desenvolupament de la personalitat del pla d'estudis del grau de Mestre en Educació Primària de la Universitat d'Alacant, i se situa en el segon curs, després que s'haja cursat l'assignatura Psicologia de l'Educació, amb el propòsit que l'alumnat comprega i aprofundisca en els processos cognitius que intervenen en l'aprenentatge dels continguts curriculars en entorns educatius formals, planificats i intencionals.

Els continguts de l'assignatura se centren en la manera com es produeix l'aprenentatge i les implicacions que se'n deriven per a l'ensenyament en la situació educativa. En aquesta assignatura s'analitzen, per tant, els processos implicats en l'aprenentatge de continguts escolars com la lectura, l'escriptura, les matemàtiques i les ciències experimentals, com també els procediments instruccionals més comuns emprats en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Aquesta assignatura de formació bàsica és la base a partir de la qual l'alumnat pot entendre quines estratègies i quins procediments instruccionals són els més adequats per a optimitzar l'aprenentatge de l'alumnat d'educació primària. Per tant, els continguts complementaran altres assignatures com Psicologia de l'Educació i Psicologia del Desenvolupament.

L'assignatura disposa d'un ampli marc teòric i d'un ventall de treballs pràctics que ajuden l'estudiant a aproximar-se a la realitat de la seua futura tasca com a docent en educació primària.

Les competències específiques de l'assignatura són:

- Comprendre les característiques i les condicions en les quals es produeix l'aprenentatge escolar i identificar com pot afectar el desenvolupament

de l'alumnat i exercir la funció tutorial, orientar l'alumnat i els pares i les mares del seu grup d'alumnes, sempre buscant l'enteniment i la cooperació amb les famílies, tenint en compte els diferents contextos familiars i estils de vida.

- Organitzar l'ensenyament en el marc dels paradigmes epistemològics de les matèries del títol, utilitzar de forma integrada els coneixements disciplinaris, transversals i multidisciplinaris adequats al respectiu nivell educatiu, mostrar la comprensió dels objectius d'aprenentatge de les àrees de coneixement que estableix el currículum d'educació primària.
- Potenciar en l'alumnat una actitud de ciutadania crítica responsable i poder dinamitzar la construcció participada de normes de convivència democràtica i enfrontar-se i resoldre de forma col·laboradora situacions problemàtiques i conflictes. Ser capaç d'analitzar les desigualtats socials en el marc de la complexa relació educació-escola i el paper del mestre i de la mestra per a reproduir-les o transformar-les.
- Assumir la dimensió ètica de docent, actuar amb responsabilitat, prendre decisions i analitzar críticament les concepcions i les propostes sobre educació procedents tant de la investigació i la innovació com de l'administració educativa.
- Expressar-se oralment i per escrit amb la fluïdesa i la correcció necessàries en llengua catalana i castellana per a desenvolupar l'ensenyament en l'etapa de primària i també utilitzar la llengua estrangera com a llengua vehicular en algunes situacions de l'aula.

Els continguts teòrics organitzats en blocs són:

- Bloc I. Introducció
  - Tema 1. Psicologia de la Instrucció: delimitació conceptual
- Bloc II. Processos cognitius implicats en l'adquisició del coneixement
  - Tema 2. Teories cognitives de l'aprenentatge significatiu
- Bloc III. Desenvolupament del coneixement i del pensament
  - Tema 3. Solució de problemes i desenvolupament del pensament crític
  - Tema 4. Desenvolupament del coneixement i el pensament reflexiu
- Bloc IV. Adquisició de continguts escolars
  - Tema 5. Aprenentatge i ensenyament de la lectura
  - Tema 6. Aprenentatge i ensenyament de la comprensió lectora
  - Tema 7. Aprenentatge i ensenyament de l'escriptura
  - Tema 8. Aprenentatge i ensenyament de les matemàtiques
  - Tema 9. Aprenentatge i ensenyament de les ciències

Quant a la temporalització, l'assignatura té una càrrega de 6 crèdits ECTS (3 teòrics i 3 pràctics). Els crèdits ECTS són una nova manera de planificar i estructurar els processos d'ensenyament-aprenentatge tenint com a referència les competències professionals que cal desenvolupar en cada assignatura i els crèdits associats al treball i la dedicació de l'estudiant. Això modifica substancialment la manera d'enfocar els processos d'ensenyament-aprenentatge a les aules i exigeix a l'estudiant més responsabilitat, autonomia, implicació i compromís.

De la mateixa manera, com assenyala el Reial decret 1125/2003, el crèdit europeu és la unitat de mesura de l'àmbit acadèmic que representa la quantitat de treball de l'estudiant per a complir els objectius del programa d'estudi. En aquesta unitat de mesura s'integren els ensenyaments teòrics i les pràctiques, com també altres activitats acadèmiques dirigides amb inclusió de les hores d'estudi i de treball que l'estudiant ha de realitzar per a aconseguir els objectius formatius de cadascuna de les matèries del corresponent pla d'estudis.

Això implica que en el crèdit europeu es tenen en compte tant les hores d'assistència a les classes teòriques i pràctiques com el temps de preparació de les classes, l'estudi personal de l'alumne, el temps per a preparar qualsevol prova d'avaluació, com també altres activitats que puga realitzar l'alumnat com treballs dirigits, pràctiques, seminaris, etc. El crèdit comprèn, per tant, les hores presencials i tot el treball personal de l'alumnat considerat no presencial.

Tenint en compte tots aquests aspectes, aquest manual de pràctiques pretén ser una guia que facilite el seguiment de les sessions de pràctiques de la matèria i proporcione els materials i les indicacions necessàries per a gestionar el procés ensenyament-aprenentatge més eficaçment per part de docents i alumnes.

El conjunt de propostes de treball conforma un dossier de pràctiques dissenyat tenint en compte el desenvolupament de les competències de l'assignatura. Totes les activitats (pràctiques i casos) estan dissenyades per a complementar i aprofundir en els continguts teòrics des d'un vessant pràctic i d'aplicació directa en contextos reals.

Seguidament, a manera orientativa, s'indiquen les principals àrees tractades en cada activitat pràctica i cas (vegeu la taula 1).

TAULA 1. Continguts tractats en les pràctiques i els casos

	Concepte, model i processos cognitius	Desenvolupament del pensament i solució de problemes	Ensenyament-aprenentatge de la lectura	Ensenyament-aprenentatge de l'escriptura	Ensenyament-aprenentatge de les matemàtiques	Ensenyament-aprenentatge de les ciències
Pràctica 1	X					
Pràctica 2	X					
Pràctica 3		X				
Pràctica 4			X			
Pràctica 5			X			
Pràctica 6				X		
Pràctica 7					X	
Pràctica 8						X
Pràctica 9		X				
Pràctica 10						X
Pràctica 11			X			
Pràctica 12			X			
Pràctica 13					X	
Pràctica 14					X	
Pràctica 15						X
Pràctica 16	X					
Pràctica 17	X		X	X		
Pràctica 18			X	X		
Pràctica 19			X	X		
Cas 1		X				
Cas 2				X		
Cas 3			X			
Cas 4			X			
Cas 5	X					
Cas 6	X	X				
Cas 7	X	X				
Cas 8					X	
Cas 9						X

L'elecció d'activitats, com també l'ordre d'aplicació d'aquestes, seran a criteri del professorat tutor depenent de les necessitats del grup, de l'interès en els temes que s'han de tractar i del cronograma dels continguts teòrics.

2. ORIENTACIONS PER A LA REALITZACIÓ DE LES PRÀCTIQUES I CASOS

A continuació s'indiquen algunes orientacions dirigides a facilitar la comprensió i l'ús d'aquesta guia tant per a estudiants com per a docents.

En primer lloc, és necessari diferenciar entre *treball tutoritzat* i *treball autònom*. Aquestes modalitats de treball queden especificades dins del procediment de cada pràctica per a delimitar les tasques que són dirigides pel professorat (treball tutoritzat) d'aquelles no dirigides pel o per la docent (treball autònom). En el primer cas, el professorat ha d'intervenir directament sobre la tasca en qüestió amb la finalitat de guiar el procés d'ensenyament-aprenentatge i facilitar la construcció de coneixement a través de la interacció i l'activitat dels estudiants. Per contra, en les tasques autònomes, l'alumnat, com a únic protagonista del seu aprenentatge, realitza les activitats sense supervisió del o de la docent i desenvolupa així la seua capacitat d'autoaprenentatge.

En segon lloc, algunes pràctiques tenen una *activitat complementària* dissenyada per a aprofundir en la temàtica. Aquestes pràctiques voluntàries són proposades perquè l'alumnat interessat en la matèria de treball pugui aconseguir una major comprensió i coneixement sobre el tema. Aquestes activitats poden ser avaluades com a complement a la qualificació final de les pràctiques.

A més, la totalitat d'activitats pràctiques i casos han de complir amb les *normes de treball*: següents

1. S'ha d'utilitzar un llenguatge per a la igualtat en la comunicació (LIC).
2. L'autoria de les fonts consultades s'hauran de citar sempre en l'apartat de bibliografia.
3. S'haurà d'evitar la intertextualitat, i quan s'incloguen cites literals se n'ha d'indicar la referència.
4. El treball escrit tindrà l'extensió que cada alumne o alumna considere oportú per a la realització, sempre que s'ajuste a les especificacions de cada pràctica.
5. El format recomanat per als treballs és lletra Arial, grandària 12, justificat, 1,5 interlineat de paràgraf i 2,5 per a marges.

L'esquema dels informes de les pràctiques varia sensiblement d'una pràctica a altra. No obstant això, se suggereix a l'alumnat que incloga en cada treball una portada que continga el número i el nom de la pràctica, el nom i cognoms dels i de les estudiants, el grup de pràctiques a què pertanyen, el títol

del grau i el curs acadèmic. També es recomana a l'alumnat que desenvolupe un apartat final en les seues pràctiques anomenat Opinió personal que reculla una reflexió personal sobre com s'ha dut a terme la pràctica en el grup, les dificultats en la seua realització, el grau de satisfacció amb la pràctica i l'aplicabilitat educativa dels continguts treballats en l'activitat.

Considerant la importància de desenvolupar habilitats de *cerca d'informació* eficaces i rigoroses en l'alumnat, es valorarà positivament l'ús de diferents recursos i fonts d'informació com ara llibres i revistes científiques (biblioteques), Internet i fonts audiovisuals.

L'avaluació de les activitats pràctiques serà realitzada principalment pel professorat de l'assignatura. Els criteris d'avaluació per a les pràctiques són presentació i suport gràfic, redacció i claredat d'idees, estructura, vocabulari i nivell científic, creativitat, justificació dels arguments, capacitat i riquesa de l'anàlisi crítica, ortografia i gramàtica, qualitat i actualització de la bibliografia consultada i bibliografia referenciades segons les normes de l'Associació Americana de Psicologia (APA; <https://web.ua.es/es/eurle/documentos/trabajo-de-fin-de-grado/estilo-apa.pdf>). Els criteris d'avaluació per a les exposicions orals són parla i fluïdesa, adequació del vocabulari, postura corporal i contacte visual, implicació i entusiasme transmès i qualitat del material de suport gràfic.

Així mateix, la guia de pràctiques inclou una dinàmica d'avaluació pels companys i per les companyes i autoavaluació que podrà ser un complement a l'avaluació del i de la docent per a la valoració dels informes de pràctiques o de les exposicions orals. A través d'aquesta última es persegueix que l'alumnat siga capaç d'identificar criteris d'avaluació docent per a la seua futura pràctica professional, com també desenvolupar estratègies d'autoavaluació.